

Republica Moldova

GUVERNUL

HOTĂRÎRE Nr. 270

din 08.04.2014

**cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul
intersectorial de cooperare pentru identificarea,
evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor
victime și potențiale victime ale violenței, neglijării,
exploatării și traficului**

Publicat: 18.04.2014 în Monitorul Oficial Nr. 92-98 art Nr : 297

În scopul executării art. 20 din Legea nr.140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.167-172, art.534), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (se anexează).

2. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății vor întreprinde măsurile ce se impun pentru implementarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.

3. Se recomandă autorităților administrației publice locale să întreprindă măsurile necesare pentru a asigura aplicarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului în procedurile de lucru interne.

4. Ministerele cu responsabilități în domeniu vor asigura, în limitele competențelor atribuite, coordonarea activităților de implementare și monitorizare a acțiunilor de aplicare a Instrucțiunilor aprobate.

5. Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății, anual, pînă la 15 martie, vor prezenta Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei rapoarte despre rezultatele implementării Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.

PRIM-MINISTRU

Iurie LEANCĂ

Contrasemnează:

**Ministrul muncii, protecției
sociale și familiei
Ministrul afacerilor interne
Ministrul educației
Ministrul sănătății**

**Valentina Buliga
Dorin Recean
Maia Sandu
Andrei Usatii**

Nr. 270. Chișinău, 8 aprilie 2014.

Instrucțiunile
privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea,
referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței,
neglijării, exploatării și traficului

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

1. Prezentele Instrucțiuni stabilesc mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (în continuare – mecanism intersectorial de cooperare). Instrucțiunile sînt elaborate în conformitate cu legislația familiei, civilă, muncii și protecției sociale, penale și contravenționale.

2. Prevederile prezentelor Instrucțiuni vizează angajații autorităților publice centrale și locale, ai structurilor, instituțiilor și serviciilor din cadrul sau subordonate acestora, care activează în domeniile asistenței sociale, educației, ocrotirii sănătății, organelor de drept, care trebuie să coopereze în vederea prevenirii violenței, neglijării, exploatării, traficului de copii, precum și combaterii acestora prin intermediul serviciilor de asistență socială, educaționale, de ordine publică și medicale.

3. Autoritățile, structurile, instituțiile și specialiștii cu competențe în domeniul protecției copilului sînt obligați să aplice prezenta Instrucțiune, utilizînd Ghidul de aplicare practică a mecanismului de cooperare intersectorială, aprobat de autoritățile centrale de resort.

4. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății și Ministerul Afacerilor Interne vor elabora și aproba, în baza ordinului interministerial, Fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului.

5. În sensul prezentelor Instrucțiuni, noțiunile principale utilizate au următoarele semnificații:

- 1) copil – persoană care nu a împlinit vîrsta de 18 ani și nu are capacitatea de exercițiu deplină;
- 2) copil aflat în situație de risc – copil în privința căruia, ca urmare a evaluării, se constată una sau mai multe din situațiile prevăzute la art. 8 al Legii nr.140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
- 3) interesul superior al copilului – asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținînd cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află;
- 4) copil-victimă – copil, căruia, prin acțiuni sau inacțiuni i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale ca rezultat al violenței, neglijării, exploatării, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale, traficului;
- 5) revictimizare – proces repetat de victimizare, care apare ca rezultat al intervenției neadecvate din partea instituțiilor sau specialiștilor în privința copiilor victime ale violenței, neglijării, exploatării, traficului;
- 6) violență împotriva copilului – forme de rele tratamente aplicate de către părinți/reprezentanții legali/persoana în grija căreia se află copilul sau de către orice altă persoană, care produc vătămare

actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea sau moralitatea, care includ următoarele tipuri de violență:

a) violență fizică – vătămare intenționată a integrității corporale ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, prin otrăvire, intoxicare, alte acțiuni cu efect similar;

b) violență sexuală – orice violență cu caracter sexual sau orice conduită sexuală ilegală, hărțuirea sexuală; orice conduită sexuală nedorită, impusă; obligarea practicării prostituției; orice comportament sexual ilegal în raport cu copilul, inclusiv prin mângâieri, sărutări, pozare a copilului și prin alte atingeri nedorite cu tentă sexuală; alte acțiuni cu efect similar;

c) violență psihologică – impunere a voinței sau a controlului personal, provocare a stărilor de tensiune și de suferință psihică prin ofense, luare în derîdere, înjurare, insultare, poreclire, șantajare, distrugere demonstrativă a obiectelor, prin amenințări verbale, prin afișare ostentativă a armelor sau prin lovire a animalelor domestice; impunere a izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială; izolare de familie, de comunitate, de prieteni; interzicere a realizării profesionale, interzicere a frecventării instituției de învățământ; deposedare de acte de identitate; privare intenționată de acces la informație; alte acțiuni cu efect similar;

d) violență spirituală – subestimare sau diminuare a importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, prin interzicere, limitare, luare în derîdere sau pedepsire a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice sau religioase; impunere a unui sistem de valori personal inacceptabile, alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare;

e) violență economică – privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate; abuz de variate situații de superioritate pentru a sustrage bunurile copilului; interzicere a dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune; refuz de a susține material copilul; impunere la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, alte acțiuni cu efect similar;

7) trafic de copii – recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scop de exploatare, chiar dacă aceste acțiuni nu se realizează cu aplicarea vreunui din mijloacele de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării acesteia;

8) neglijarea copilului – omisiunea sau ignorarea voluntară sau involuntară a responsabilităților privind creșterea și educarea copilului, fapt care pune în pericol dezvoltarea lui fizică, mintală, spirituală, morală sau socială, integritatea lui corporală, sănătatea lui fizică sau psihică. Neglijarea poate lua următoarele forme:

a) neglijare alimentară – privarea copilului de hrană sau malnutriția acestuia;

b) neglijare vestimentară – lipsa de îmbrăcăminte și/sau de încălțăminte, în special a celor necesare pentru perioada rece a anului;

c) neglijare a igienei – nerespectarea normelor generale de igienă personală, condiții de locuit insalubre, care amenință viața sau sănătatea copilului;

d) neglijare medicală – lipsa ori refuzul îngrijirilor medicale necesare pentru protecția vieții, integrității corporale și a sănătății copilului, neadresarea la medici în cazuri de urgență;

e) neglijare educațională – refuzul încadrării copilului într-o instituție școlară, neșcolarizarea copilului;

f) neglijare emoțională – ignorarea problemelor psihoemoționale ale copilului;

- g) neglijare în supraveghere – punerea sau lăsarea copilului în condiții ori circumstanțe în care lipsa de supraveghere poate conduce la îmbolnăvirea copilului, traumatismul copilului, exploatarea copilului sau decesul acestuia;
- 9) exploatarea prin muncă a copilului – munca ce prin natura sa sau prin condițiile în care se exercită este susceptibilă de a dăuna sănătății, securității sau moralității copilului;
- 10) pericol iminent – circumstanțe care indică în mod cert asupra existenței elementelor constitutive ale unei infracțiuni contra vieții și/sau sănătății copilului și care au sau pot avea impact grav asupra integrității fizice și/sau psihice a acestuia;
- 11) luarea copilului de la părinți – procedură prin care copilul este separat de părinți sau de persoanele în grija cărora acesta se află, efectuată în conformitate cu prevederile Legii nr.140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți și prezentei Instrucțiuni;
- 12) ordonanță de protecție – act legal prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție a victimei;
- 13) interviu de protecție – prima discuție cu copilul realizată de către managerul de caz sau de către un alt specialist prezent la locul aflării copilului în procesul evaluării inițiale, în cazul în care realizarea interviului de protecție de către specialistul respectiv corespunde necesităților specifice și interesului superior al copilului, în scopul stabilirii gradului de securitate a copilului și informării acestuia despre drepturile sale, serviciile de asistență, măsurile de protecție;
- 14) raport de evaluare psihologică – rezultatul final al activității psihologului orientată spre descrierea și evaluarea particularităților individual-psihologice ale personalității copilului realizat cu scopul aprecierii stărilor actuale, a pronosticului dezvoltării ulterioare și elaborării de recomandări, care sînt determinate de scopul evaluării;
- 15) persoană de încredere – persoană adultă din anturajul copilului în care copilul manifestă încredere, cu care este dispus să comunice și căreia îi poate destăinui o situație în care se simte amenințat sau în pericol;
- 16) prevenirea primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii – acțiuni de sensibilizare cu privire la reducerea toleranței la violență, neglijare, exploatare, trafic, adresate publicului larg;
- 17) prevenirea secundară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii – acțiuni care se adresează grupurilor cu risc crescut de a manifesta comportament violent sau grupurilor cu risc de victimizare cum ar fi: copii și adolescenți care trăiesc în familii cu violență, copii cu risc de abandon școlar, cu absenteism din cauze familiale;
- 18) prevenirea terțiară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii – acțiuni care se adresează grupurilor afectate deja de violență, neglijare, exploatare, trafic, în scopul prevenirii recidivelor, sancționarea sau recuperarea agresorilor, securitatea victimelor, recuperarea sau tratarea efectelor și consecințelor;
- 19) autoritate tutelară locală – primarii de sate (comune) și orașe;
- 20) autoritate tutelară teritorială – secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală, cu excepția unităților administrativ-teritoriale autonome din componența acestora, în cadrul cărora atribuțiile de autoritate tutelară locală sînt exercitate de primarii unităților administrativ-teritoriale respective;
- 21) echipă multidisciplinară – grup convocat de specialistul în protecția drepturilor copilului sau, în lipsa acestuia, de către asistentul social comunitar, compus din profesioniști din diferite domenii, cu

atribuții în protecția copilului, care colaborează la prevenirea și soluționarea cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic;

22) plan individual de asistență – document prin care se realizează planificarea serviciilor, a prestațiilor și a măsurilor de protecție a copilului în baza evaluării complexe a acestuia și a familiei sale;

23) plasament – măsură de protecție a copilului separat de părinți prin care se asigură condiții pentru creșterea și îngrijirea acestuia în servicii sociale de plasament;

24) plasament de urgență – plasamentul copilului a cărui viață sau sănătate sînt în pericol iminent, indiferent de mediul în care acesta se află, pentru o perioadă de pînă la 72 de ore;

25) plasament planificat – plasamentul copilului într-un serviciu social, pentru o perioadă determinată de timp, conform prevederilor planului individual de asistență;

26) managerul de caz – specialistul în protecția drepturilor copilului din cadrul primăriei, iar în lipsa acestuia asistentul social comunitar.

Capitolul II

PROCEDURILE INTERSECTORIALE

Secțiunea 1

Procedura de identificare, înregistrare și evaluare inițială a cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

6. Reprezentanții instituțiilor de învățămînt, medico-sanitare și de asistență socială, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, culturale, ordine publică, Inspectoratul de stat al muncii, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, sînt obligați:

1) să înregistreze sesizările persoanelor referitor la cazurile suspecte de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului și/sau să se autosesizeze în situațiile în care au identificat cazuri suspecte de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului (în continuare – caz suspect), aplicînd procedurile sectoriale;

2) să informeze imediat prin telefon autoritatea tutelară locală, iar în decurs de 24 ore să-i expedieze fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului (în continuare – fișa de sesizare). Fișa de sesizare se completează cu datele deținute în momentul identificării cazului suspect, în special, în baza informațiilor obținute de la sursa raportării cazului suspect. Informațiile lipsă vor fi acumulate de către managerul de caz în cadrul evaluării inițiale a cazului;

3) să informeze imediat suplimentar:

a) inspectoratul teritorial de poliție / procuratura – în cazul în care cunosc ori suspectă că un copil este victimă a unei infracțiuni/contravenții;

b) serviciul de asistență medicală de urgență – în cazul în care sesizarea conține informații privind existența pericolului iminent pentru viața sau sănătatea copilului, a tentativelor de suicid din partea copiilor;

c) Inspectoratul de stat al muncii – în cazul în care sesizarea cazului suspect conține informații privind utilizarea muncii copilului la lucrările cu condiții de muncă grele, vătămătoare și/sau periculoase, precum și la lucrări care pot să aducă prejudicii sănătății sau integrității morale a copiilor.

7. După primirea sesizării telefonice privind cazul suspect autoritatea tutelară locală dispune imediat efectuarea evaluării inițiale a situației copilului de către managerul de caz, indicînd, după necesitate, în dispoziție specialiștii din domeniul ocrotirii sănătății, educației, organelor de ocrotire a normelor de drept, care urmează să participe în procesul de evaluare inițială.

8. Managerul de caz, efectuează evaluarea inițială a cazului în scopul examinării sesizării:

1) imediat – în cazul în care în sesizare se conțin informații despre existența unui pericol iminent pentru copil;

2) în decurs de 24 ore în celelalte cazuri.

9. În cadrul evaluării inițiale, se realizează interviul de protecție cu copilul, ținând cont de vârsta și gradul lui de maturitate, pentru a constata, soluționa nevoile imediate ale acestuia, implicând, după caz, alți specialiști pentru soluționarea problemelor de sănătate, emoționale, altor probleme de relevanță majoră, inclusiv, în caz de necesitate, limitarea accesului presupusului abuzator la alți copii. Interviul de protecție este realizat de către unul dintre specialiștii care este desemnat de către membrii echipei multidisciplinare care inspiră copilului mai multă încredere.

10. În cazul recepționării de către lucrătorul medical sau angajatul poliției din localitatea în care se află copilul a unei sesizări în care se conțin informații despre existența unui pericol iminent pentru copil, în lipsa temporară a autorității tutelare locale și a managerului de caz, evaluarea inițială, inclusiv interviul de protecție sînt realizate de către specialistul care a recepționat sesizarea în termenele prevăzute în pct. 8 al prezentelor Instrucțiuni. Informația acumulată în procesul de realizare a evaluării inițiale se transmite managerului de caz, în decurs de cel mult 48 ore.

11. Dacă în urma evaluării inițiale a situației copilului se confirmă că copilul este supus violenței, neglijării, exploatării, traficului, autoritatea tutelară locală dispune imediat luarea în evidență a copilului, deschiderea dosarului copilului și realizarea managementului de caz, conform procedurii aprobate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, indicînd, în caz de necesitate, specialiștii din domeniul ocrotirii sănătății, învățămîntului, organelor de ocrotire a normelor de drept, care urmează să participe în procesul de evaluare complexă.

12. Dacă informațiile comunicate nu s-au confirmat în procesul evaluării inițiale, însă s-au constatat alte probleme de ordin social, asistentul social comunitar va instrumenta cazul, conform problemei identificate.

13. Dacă informațiile comunicate nu s-au confirmat și nu au fost identificate alte probleme de ordin social, sesizarea se clasează, cu înregistrarea rezultatelor evaluării inițiale în baza de date a beneficiarilor.

Secțiunea a 2-a

Procedura de asigurare a măsurilor urgente de protecție a copilului în cazul existenței pericolului iminent pentru viața și sănătatea acestuia

14. Dacă în urma evaluării inițiale se constată pericol iminent pentru viața sau sănătatea copilului, autoritatea tutelară locală întreprinde următoarele măsuri urgente de protecție a copilului:

1) solicită serviciul de asistență medicală urgentă și/sau consultația, în cel mult 24 ore, a medicului de familie, care ulterior vor acționa în conformitate cu procedura de intervenție a lucrătorilor instituțiilor medicale în cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului;

2) informează Dispeceratul Inspectoratului teritorial de poliție în vederea organizării deplasării la fața locului a grupului operativ de urmărire penală, după caz și a polițistului de sector, pentru documentarea cazului, asigurarea securității copilului și altor specialiști implicați, în cazul luării forțate a copilului de la părinți sau persoanele în grija cărora se află copilul.

15. Dacă pericolul iminent pentru viața și sănătatea copilului este provocat din partea părinților sau persoanelor în grija cărora se află copilul, autoritatea tutelară locală, întreprinde următoarele măsuri de protecție:

1) În cazul constatării acțiunilor din partea ambilor părinți/unicului părinte sau persoanei în grija căreia se află copilul care pun în pericol iminent viața și sănătatea copilului:

a) dispune luarea copilului de la părinți/persoana în grija căreia acesta se află, comunicînd acest fapt procurorului în decurs de 24 ore;

b) dispune plasamentul de urgență a copilului în familia rudelor sau a altor persoane cu care a stabilit relații apropiate (vecini, prieteni de familie) și care doresc să primească/să țină copilul pentru a-l crește și educa în familia lor, în baza cererii scrise a acestora, pornind de la necesitatea asigurării stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educația copilului, ținînd cont de identitatea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, precum și servicii de plasament de tip familial sau servicii de plasament de tip rezidențial. Plasamentul de urgență se aplică pe o perioadă de 72 de ore, cu posibilitatea prelungirii termenului pînă la 45 zile, timp în care se va efectua evaluarea complexă a cazului;

c) înaintează, în termen de 3 zile lucrătoare, în instanța de judecată o cerere privind luarea copilului de la părinți fără decăderea din drepturi părintești sau privind decăderea acestora din drepturi.

2) Dacă s-a constatat că doar unul dintre părinți manifestă comportament abuziv care prezintă pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, există alți membri adulți ai familiei care manifestă comportament protector, autoritatea tutelară locală va depune o cerere în instanța de judecată prin care solicită emiterea, în decurs de 24 ore a ordonanței de protecție a copilului victimă. Acordul părintelui care manifestă comportament protector nu este o condiție obligatorie pentru depunerea cererii de aplicare a acestei măsuri de protecție. Cererea privind emiterea ordonanței de protecție se depune la instanța de judecată de la domiciliul/locul de aflare a copilului sau a agresorului, de la locul unde reprezentanții legali ai copilului au solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de violență față de copil.

3) În cazul în care părintele/tutorele/curatorul care manifestă comportament protector, nu are soluții pentru a asigura un spațiu sigur copilului pînă la aplicarea ordonanței de protecție, autoritatea tutelară locală, în comun cu autoritatea tutelară teritorială, asigură plasamentul copilului împreună cu adultul.

4) În cazul în care copilul este identificat în stradă și nu se cunoaște locul aflării părinților/tutorelui/curatorului acestuia, autoritatea tutelară locală dispune plasamentul de urgență al copilului.

16. Dacă în urma evaluării inițiale se constată existența unui pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului din partea angajaților serviciilor de tip familial sau de tip rezidențial, instituțiilor medicale, autoritatea tutelară locală și teritorială iau, de comun acord, decizia privind aplicarea măsurilor de protecție pentru copil.

17. Autoritatea tutelară locală asigură măsuri urgente de protecție a copilului în cazul existenței pericolului iminent pentru viața și sănătatea acestuia, inclusiv în afara programului de lucru.

Secțiunea a 3-a **Procedura de solicitare a efectuării examinărilor** **specializate în cazurile de violență, neglijare,** **exploatare, trafic al copilului**

18. În scopul constatării și/sau aprecierii gravității vătămarilor și urmelor aplicării violenței fizice și/sau sexuale angajatul poliției sau reprezentantul legal al copilului solicită Centrului de medicină legală efectuarea examinării medico-legale a copilului.

19. La solicitarea organului de urmărire penală, autoritatea tutelară locală participă la procedura de efectuare a examinării medico-legale și la primele audieri ale copilului, în cazul în care copilul nu are reprezentant legal sau dacă acestuia i se retrage din start calitatea de reprezentant legal.

20. La solicitarea organului de urmărire penală de a audia copilul în regim de urgență în calitate de victimă sau martor privind circumstanțele violenței, autoritatea tutelară locală va contribui în măsura

posibilităților la asigurarea condițiilor de desfășurare a audierii copilului, inclusiv pregătirea copilului pentru participarea la această acțiune procesuală, în vederea prevenirii revictimizării copilului.

21. În cazul în care copilul supus violenței, neglijării, exploatării și traficului a suferit traume psihice, angajatul poliției sau reprezentantul legal al copilului solicită instituțiilor medico-sanitare din sistemul Ministerului Sănătății efectuarea examinării psihiatricolegale.

22. În cazul în care se suspectă sau s-a confirmat că copilul este supus violenței, neglijării, exploatării și traficului, autoritatea tutelară locală, poate solicita efectuarea raportului de evaluare psihologică, în vederea constatării existenței semnelor/consecințelor violenței, neglijării, traficului și exploatării de către psihologi cu specializare și experiență în domeniu. Raportul este utilizat de către echipa multidisciplinară în calitate de suport pentru identificarea soluțiilor optime pentru copil. De asemenea, raportul poate fi prezentat la etapa de urmărire penală sau cercetare judecătorească.

23. Raportul de evaluare psihologică se realizează în baza Metodologiei de evaluare psihologică și elaborare a Raportului de evaluare psihologică a copiilor victime, aprobate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății.

24. Examinarea medico-legală și psihiatricolegală a copilului, efectuarea raportului de evaluare psihologică a copilului, la solicitarea autorităților tutelare, angajaților poliției și, după caz, a reprezentanților legali ai copilului sau a apărătorilor acestuia, se efectuează în limitele mijloacelor prevăzute anual în bugetele respective.

Secțiunea a 4-a **Procedura de evaluare complexă și asistență** **în cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului**

25. După deschiderea dosarului în condițiile pct. 11 al prezentelor Instrucțiuni, managerul de caz împreună cu echipa multidisciplinară efectuează, în termen de cel mult 10 zile, evaluarea complexă a cazului.

26. În urma evaluării complexe a cazului, managerul de caz, în comun cu specialiștii care participă la evaluare, întocmește planul individualizat de asistență, care conține:

- 1) determinarea și prioritizarea acțiunilor necesare de a fi întreprinse;
- 2) distribuirea sarcinilor între membrii echipei multidisciplinare și prestatorii de servicii sociale;
- 3) stabilirea intervalului de timp rezonabil pentru realizarea fiecărei acțiuni.

27. În urma evaluării complexe a cazului, autoritatea tutelară locală întreprinde următoarele acțiuni în vederea asigurării spațiului protector copilului:

- 1) menținerea copilului în familie;
- 2) reintegrarea copilului în familie;
- 3) plasamentul planificat al copilului, sau, după caz, menținerea copilului în plasamentul planificat.

28. Managerul de caz însoțește copilul la serviciul social în care urmează a fi plasat.

29. Prestatorul de serviciu social va primi actele personale și extrasul din dosarul copilului, care vor fi păstrate în strictă confidențialitate.

30. Managerul de caz coordonează și monitorizează intervențiile în baza planului individual de asistență, cu implicarea, după caz, a echipei multidisciplinare, a reprezentanților legali ai copilului și a autorității tutelare teritoriale.

31. Planul individual de asistență este revizuit în mod de necesitate, dar nu mai rar decât o dată la șase luni și, după caz, consultat cu copilul.

32. În cazul în care pe parcursul evaluării complexe/ implementării planului individual de asistență se constată pericol iminent pentru viața sau sănătatea copilului, autoritatea tutelară locală declanșează procedura de asigurare a măsurilor urgente de protecție a copilului, conform prevederilor prezentelor Instrucțiuni.

33. Dacă se înregistrează progrese durabile în dinamica cazului, managerul de caz închide cazul și scoate de la evidență copilul în baza dispoziției autorității tutelare locale.

Secțiunea a 5-a
Procedura de documentare și evidență
a cazurilor de violență, neglijare, exploatare
și trafic al copilului

34. Cazurile suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului sînt înregistrate în fișa de sesizare de către specialiștii din cadrul instituțiilor de învățămînt, medico-sanitare, culturale, organelor de ocrotire a normelor de drept și de asistență socială, indiferent de forma juridică de organizare, inspectoratului de stat al muncii, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului.

35. Fiecare autoritate sau instituție menționată la pct. 34 al prezentelor Instrucțiuni ține evidența fișelor de sesizare, cu indicarea datei și orei înregistrării, datei și orei expedierii, specialistului care a expediat sesizarea și specialistului care a recepționat-o.

36. Autoritatea tutelară locală asigură înregistrarea în rubricile speciale din Registrul de evidență a copiilor aflați în situație de risc a sesizărilor cazurilor suspecte (recepționate telefonic), fișele de sesizare recepționate sau întocmite în urma autosesizării, precum și datele privind managementul de caz al copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.

37. Dosarul copilului victimă a violenței, neglijării, exploatării și traficului este întocmit de managerul de caz și ținut la evidență de autoritatea tutelară locală.

38. Dosarul copilului conține:

- 1) fișa de sesizare;
- 2) ancheta socială de evaluare inițială;
- 3) ancheta de evaluare complexă;
- 4) planul individual de asistență;
- 5) dispozițiile și avizele autorității tutelare locale;
- 6) documentele referitoare la situația sociojuridică a copilului și familiei acestuia (acte medicale, hotărîri judecătorești, rapoarte de examinare medico-legale, rapoarte de evaluare psihologică, actele procesuale prin care s-au aplicat măsuri de constrîngere față de abuzator, declarații ale copilului, părinților acestuia, precum și ale altor persoane care pot oferi informații relevante, caracterizări școlare);
- 7) procesele - verbale ale ședințelor de revizuire a planului individual de asistență;
- 8) procesul-verbal de închidere a cazului;
- 9) fișa de închidere a cazului.

Secțiunea a 6-a
Procedura de organizare instituțională a
activităților de prevenire a cazurilor de violență,
neglijare, exploatare și trafic al copilului

39. Conducătorii instituțiilor medico-sanitare, de educație, organelor de ocrotire a normelor de drept, protecție a drepturilor copilului și de asistență socială, indiferent de forma juridică de organizare, inspectoratul de stat al muncii, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului sînt obligați:

- 1) să stipuleze în regulamentele de activitate, contractele de muncă și în fișele de post ale angajaților, obligativitatea sesizării cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului;
- 2) să aducă la cunoștința angajaților, anual, prevederile prezentelor Instrucțiuni;
- 3) să pună la dispoziția angajaților formulare-tip, registre, precum și să asigure la nivelul fiecărei instituții implementarea prezentelor Instrucțiuni;
- 4) să acorde suport în organizarea activităților de informare a copiilor și părinților, persoanelor în grija cărora se află copiii, membrilor comunității privind modul de sesizare a cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copiilor, precum și cadrul legal în domeniu;
- 5) să pună la dispoziția copiilor informații, mijloace și instrumente, inclusiv care asigură anonimatul, specifice vârstei și gradului de maturitate al acestora, pentru a raporta cazurile de violență, neglijare, exploatare și trafic din partea semenilor și adulților.

40. Autoritățile tutelare teritoriale și locale promovează activități de prevenire și identificare timpurie a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, prin:

- 1) organizarea activităților de prevenire primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului în rîndul copiilor, ținîndu-se cont de particularitățile de vîrstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rîndul părinților/persoanelor în grija cărora se află copiii;
- 2) organizarea activităților de prevenire secundară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii, care se adresează grupurilor cu risc crescut de a manifesta comportament violent sau grupurilor cu risc de victimizare, cum ar fi: copii și adolescenți care trăiesc în familii cu violență, copii cu risc de abandon școlar, cu absenteism din cauze familiale;
- 3) organizarea activităților de prevenire terțiară a violenței, neglijării, exploatării și traficului adresate grupurilor afectate deja, în scopul prevenirii recidivelor, sancționării sau recuperării agresorilor, securității victimelor, recuperării sau tratării efectelor și consecințelor;
- 4) monitorizarea familiilor defavorizate, în care se produc conflicte familiale, pentru a putea sesiza evoluția relațiilor interpersonale și starea psihoemoțională din cadrul familiei;
- 5) monitorizarea copiilor plasați în diverse servicii sociale;
- 6) informarea copiilor în situație de risc și familiile acestora despre asistența socială de care pot beneficia.

41. Instituțiile medico-sanitare promovează activități de depistare timpurie a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, precum și de prevenire a riscurilor, prin:

- 1) organizarea activităților de prevenire primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului în rîndul copiilor, ținîndu-se cont de particularitățile de vîrstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rîndul părinților/persoanelor în grija cărora se află copiii;
- 2) monitorizarea și evaluarea de către medicii de familie/asistenții medicali de familie a copiilor în situație de risc, prin realizarea vizitelor la domiciliu;

3) consultarea părinților/ persoanelor în grija cărora se află copiii, viitorilor părinți în vederea identificării necesităților de îngrijire adecvată a copiilor, prevenirii violenței, neglijării, exploatării și traficului.

42. Conducătorii instituțiilor medico-sanitare sînt responsabili pentru activitățile de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de violență, neglijare, exploatare și trafic.

43. Instituțiile de învățămînt preșcolar, primar, secundar, artistic și sportiv, mediu de specialitate, instituțiile rezidențiale de orice tip promovează activități de prevenire și de identificare timpurie a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, prin:

1) acordarea suportului în organizarea activităților de prevenire primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului în rîndul copiilor, ținîndu-se cont de particularitățile de vîrstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rîndul părinților/persoanelor în grija cărora se află copiii;

2) asigurarea securității încăperilor, terenurilor și locurilor aferente instituției de învățămînt.

44. Directorii/managerii instituțiilor de învățămînt și a celor rezidențiale desemnează o persoană din rîndul membrilor administrației instituției în calitate de coordonator al activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de violență față de copii (în continuare – coordonator).

45. În vederea prevenirii și identificării timpurii a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, angajații poliției monitorizează, în cooperare cu membrii echipei multidisciplinare, familiile care prezintă diverse riscuri pentru copii și îi informează pe aceștia despre cadrul legal în domeniul protecției copilului.

Capitolul III

PROCEDURI SECTORIALE

Secțiunea 1

Procedura de instrumentare de către angajații poliției a cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

46. Angajații poliției identifică și/sau se autosesizează despre cazurile suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului, în baza sesizărilor parvenite din partea părinților/persoanei în grija căreia se află copilul, specialiștilor care lucrează cu copiii (protecția drepturilor copilului, asistenți sociali, pedagogi, psihologi, medici/asistenți medicali, juriști, inspectori de muncă etc.), oricăror altor persoane din comunitate, parvenite prin telefon, fax, mass-media, rețeaua Internet, alte surse de informare.

47. Sesizările, plîngerile, denunțurile, autodenunțurile și autosesizările privind cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului se înregistrează, conform prevederilor legale și actelor normative în domeniu. Totodată, informația este expediată conform pct. 6 subpct. 1) și 2) ale prezentelor Instrucțiuni.

48. Împreună cu alți membri ai echipei multidisciplinare, angajații poliției participă la evaluarea inițială a cazului prin examinarea circumstanțelor, întocmește procesul-verbal de cercetare la fața locului, iar în cazul:

1) Constatării pericolului iminent pentru viața și sănătatea copilului:

a) asigură securitatea victimelor prin eliminarea situației de pericol (reținerea agresorului, evacuarea victimei/lor);

b) raportează imediat informația serviciilor de gardă a Inspectoratului teritorial de poliție, care este înregistrată conform prevederilor legale și actelor normative în domeniu.

2) În cazul constatării unui caz de violență sau neglijare, care nu prezintă pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, iar situația este de risc și necesită investigație suplimentară, prezintă informația la dispeceratul teritorial de poliție, care este înregistrat conform prevederilor legale și actelor normative în domeniu.

49. Împreună cu alți membri ai echipei multidisciplinare, angajații poliției, conform competențelor stabilite de lege, participă la evaluarea complexă a cazului, acumulează materialele necesare și prezintă Inspectoratului teritorial de poliție / instanței de judecată procesul-verbal pentru aplicarea măsurilor de constrângere față de bănuții abuzatori.

50. Angajații poliției, conform competențelor stabilite de lege, participă la întocmirea și realizarea planului individualizat de asistență, conform pct. 26 al prezentelor Instrucțiuni, asumându-și responsabilități, conform competenței, după cum urmează:

1) monitorizează, în cooperare cu membrii echipei multidisciplinare, situația copilului și familiei acestuia în vederea prevenirii situațiilor repetate de violență, neglijare, exploatare și trafic până la soluționarea definitivă a cazului;

2) monitorizează respectarea de către abuzator a prevederilor ordonanței de protecție și respectarea măsurii preventive de arest la domiciliu;

3) asigură evidența nominală a abuzatorilor;

4) cooperează cu echipa multidisciplinară în vederea asigurării participării unui pedagog/ psiholog/ psihopedagog la procedurile legale de audiere, expertize în care este implicat copilul;

5) asigură protecția victimelor violenței în familie și supraveghează executarea ordonanței de protecție.

Secțiunea a 2-a
Procedura de intervenție a lucrătorilor
instituțiilor medico-sanitare în cazurile de violență,
neglijare, exploatare și trafic al copilului

51. Orice lucrător al instituțiilor medico-sanitare este obligat să comunice orice caz suspect sau confirmat de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului conducătorului instituției medico-sanitare în care activează.

52. Conducătorul instituției medico-sanitare:

1) raportează cazurile suspecte sau confirmate de violență sexuală, vătămări corporale, neglijare, forme grave de exploatare a copilului din partea lucrătorilor instituției, părinților și altor persoane, conform procedurilor stabilite în prezentele Instrucțiuni;

2) soluționează în cadrul instituției cazurile de violență fizică, psihologică, între copii;

3) în funcție de forma violenței, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției pentru examinarea/soluționarea cazului, care stabilește cine va comunica separat cu copilul, elaborând un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de violență, inclusiv pentru părinții copilului/persoanele în grija cărora se află copilul, consultând acțiunile planificate cu copilul. La elaborarea și implementarea acțiunilor planificate, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției medico-sanitare, precum și alte servicii sociale primare sau specializate;

4) asigură efectuarea, în cel mult 24 ore, a consultării copilului victimă în scopul depistării simptomelor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului;

5) asigură asistență medicală de urgență copilului victimă a violenței în corespundere cu simptomele și patologia identificată, conform Protocoalelor Clinice Naționale și standardelor medicale, aprobate de Ministerul Sănătății;

6) delegă, la solicitarea autorității tutelare, un medic specialist din cadrul instituției pentru a participa la evaluarea sesizării, elaborarea și/sau implementarea planului individual de asistență;

7) permite comunicarea altor persoane cu copilul victimă spitalizat, doar cu acordul reprezentantului legal al acestuia;

8) asigură completarea documentației medicale.

53. În cazurile de violență față de copii comise de către personalul medical sau alți lucrători ai instituției medico-sanitare suplimentar acțiunilor întreprinse conform pct. 6 al prezentelor Instrucțiuni, conducătorul instituției informează Ministerul Sănătății. În cazul municipiului Chișinău se informează Direcția Sănătății a Consiliului Municipal, iar aceasta, la rândul său, informează Ministerul Sănătății.

54. Lucrătorii instituției medico-sanitare care cunosc că conducătorul instituției a sesizat instituțiile cu atribuții în protecția copilului privind cazul suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic nu vor divulga/comunica acest fapt părinților/persoanelor în grija cărora se află copilul, suspecți de comiterea acțiunilor de violență, neglijare, exploatare și trafic, pînă nu va fi garantată siguranța copilului.

55. Copiii în situație de risc care necesită îngrijiri/asistență medicală nu vor fi lăsați în supravegherea persoanei suspecte de săvîrșirea acțiunilor de violență, neglijare, exploatare și trafic. În acest scop:

1) dacă copilul necesită îngrijiri medicale complexe, acesta se spitalizează, iar medicul acționează conform pct. 6 al prezentelor Instrucțiuni;

2) dacă copilul nu necesită spitalizare, medicul sesizează imediat autoritatea tutelară.

56. Conducătorul instituției medico-sanitare informează părinții/persoana în grija căreia se află copilul despre cazul de violență în care este implicat copilul și despre planul de management clinic în continuare.

57. Pentru evidența și monitorizarea cazului este îndeplinită documentația medicală, aprobată de Ministerul Sănătății. Documentația medicală în original este păstrată în instituția medico-sanitară și nu se eliberează părinților/persoanelor în grija cărora se află copilul.

58. Conducătorul instituției medico-sanitare monitorizează starea generală a sănătății copilului și procedura de preluare a cazului de către autoritatea tutelară și/sau asistentul social comunitar.

Secțiunea a 3-a **Procedura de intervenție a lucrătorilor** **instituțiilor de învățămînt în cazurile de violență,** **neglijare, exploatare și trafic al copilului**

59. Orice lucrător al instituției de învățămînt care deține informație despre un act de violență, neglijare, exploatare și trafic este obligat să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător.

60. Orice lucrător al instituției de învățămînt este obligat să completeze fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic și să transmită informația directorului instituției sau coordonatorului.

61. Directorul instituției de învățămînt sau coordonatorul:

1) raportează cazurile suspecte sau confirmate de violență sexuală, vătămări corporale, neglijare, forme grave de exploatare a copilului din partea angajaților instituției, părinților și altor persoane, conform procedurilor prezentelor Instrucțiuni;

2) soluționează în cadrul instituției cazurile de violență fizică, psihologică, între copii.

62. În cazurile de violență, exploatare, trafic al copilului, comise de cadrele didactice sau de alt personal al instituției de învățămînt, suplimentar acțiunilor întreprinse conform pct. 61 subpct. 1) al

prezentelor Instrucțiuni, directorul/coordonatorul informează Direcția generală învățământ, tineret și sport, care, la rândul ei, informează Ministerul Educației.

63. În cazurile prevăzute la pct. 61 subpct. 1) al prezentelor Instrucțiuni directorul instituției:

1) desemnează, la solicitarea verbală sau scrisă a autorității tutelare, un angajat al instituției pentru a participa la evaluarea sesizării, elaborarea și/sau implementarea planului individualizat de asistență;

2) desemnează, la solicitarea organelor de urmărire penală și de drept, o persoană de încredere pentru copil care să-l asiste în cadrul procedurilor legale;

3) eliberează, la solicitarea autorității tutelare, documentele copilului pentru a fi transferat temporar în altă instituție de învățământ, în cazul aplicării unei forme de protecție/măsurilor urgente de protecție a copilului, în condițiile pct. 15 al prezentelor Instrucțiuni, ce implică schimbarea domiciliului copilului.

64. În cazurile prevăzute la pct. 61 subpct. 1) al prezentelor Instrucțiuni coordonatorul:

1) în funcție de forma de violență, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției, pentru examinarea cazului, membrii căruia stabilesc cine va comunica separat cu copilul (copiii), după care elaborează un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de violență, inclusiv pentru părinții copilului, consultând, după caz, planul de intervenție cu copilul. La elaborarea și implementarea planului de intervenție, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției de învățământ, precum și alte servicii sociale primare sau specializate;

2) informează părinții/persoana în grija căreia se află copilul despre cazul de violență în care este implicat copilul și despre planul de intervenție elaborat;

3) ține evidența cazurilor examinate în cadrul instituției în registre separate;

4) monitorizează, în baza planurilor de intervenție, efectele acțiunilor de prevenire și protecție, întreprinse atât de instituție, cât și de alte servicii.

65. Lucrătorii instituției de învățământ care cunosc că conducătorul/ coordonatorul a sesizat instituțiile cu atribuții în protecția copilului privind cazul suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic nu vor divulga/comunica acest fapt părinților/tutorilor/persoanei în grija căreia se află copilul, suspecti de comiterea acțiunilor de abuz, pînă nu va fi garantată siguranța copilului.